

”Barnet er ikke vanskelig, det gjør så godt det kan”

En studie om hvordan pedagogisk leder sammen med personalet kan arbeide på en småbarnsavdeling for at barn med utfordrende atferd skal få en bedre barnehagehverdag

Marie Aareskjold Juvet

[kandidatnummer: 2032]

**Bacheloroppgave: De yngste barna i barnehagen
[BHBAC3900]**

Trondheim, Mai 2018

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Forord

I dette bachelorprosjektet har målet vært å finne ut mer om hvordan pedagogiske ledere sammen med personalet på en småbarnsavdeling kan arbeide for at barn med utfordrende atferd skal få en bedre barnehagehverdag. Å skrive og samle data til dette prosjektet har vært en prosess jeg har vært avhengig av andre for å få gjennomført. Jeg vil derfor først og fremst rette en stor takk til mine to informanter som har satt av tid til å dele sine tanker og erfaringer med meg. Jeg vil så rette en stor takk til mine veiledere, Jon Olaf og Ulla Britt som har gitt meg god veiledning og støtte gjennom hele prosessen.

Trondheim, Mai 2018

Marie Aareskjold Juvet

Innholdsfortegnelse

FORORD	1
1.0 INNLEDNING	4
1.1 BAKGRUNN FOR VALG AV OPPGAVE.....	4
1.2 OPPGAVENS FORMÅL OG PROBLEMSTILLING	4
1.3 OPPGAVENS STRUKTUR OG INNHOLD	5
1.4 AVGRENSNING	5
2.0 TEORI	6
2.1 UTFORDRENDE ATFERD	6
2.1.1 HVA ER UTFORDRENDE ATFERD?	6
2.1.2 HVORFOR VISER NOEN BARN UTFORDRENDE ATFERD?	7
2.2 VOKSENROLLEN.....	8
2.2.1 SYN PÅ BARN	9
2.2.2 VOKSNES HOLDNINGER	10
2.2.3 DE VOKSNES KOMPETANSE	10
2.3 TILTAK FOR Å HJELPE BARN MED UTFORDRENDE ATFERD.....	11
2.3.1 RELASJONER.....	11
2.3.2 SAMARBEID	12
2.3.3 ORGANISERING AV HVERDAGEN	13
3.0 METODE	14
3.1 VALG AV METODE	14
3.1.1 VALG AV INNSAMLINGSSTRATEGI.....	15
3.2 PLANLEGGING AV DATAINNSAMLING	16
3.2.1 UTVALG AV INFORMANTER.....	17
3.3 BESKRIVELSE AV GJENNOMFØRING	17
3.4 ANALYSEARBEID	18

3.5	METODEKRITIKK.....	19
3.6	ETISKE RETNINGSLINJER.....	20
4.0	PRESENTASJON AV FUNN OG DRØFTING	21
4.1	HVA LEGGER INFORMANTENE I BEGREPET UTFORDRENDE ATFERD?.....	21
4.1.1	HVA INFORMANTENE TENKER DEN UTFORDRENDE ATFERDEN ER UTTRYKK FOR OG HVORDAN DE TROR BARN OPPLEVER SIN EGEN SITUASJON.....	23
4.2	VOKSENROLLEN	24
4.3	TILTAK FOR Å HJELPE BARN MED UTFORDRENDE ATFERD.....	25
4.3.1	RELASJONSBYGGING	26
4.3.2	SAMARBEID MED PERSONALET OG BARNAS FORELDRE	27
4.3.3	ORGANISERING	28
5.0	OPPSUMMERING OG AVSLUTTENDE REFLEKSJONER.....	31
6.0	REFERANSELISTE.....	32
7.0	VEDLEGG.....	34
7.1.1	VEDLEGG 1: INFORMASJONS- OG SAMTYKKESKJEMA.....	34
7.1.2	VEDLEGG 2: INTERVJUGUIDE	36

1.0 Innledning

1.1 Bakgrunn for valg av oppgave

Barn med utfordrende atferd kan for veldig mange være en utfordring å forholde seg til. De har en atferd som lett kan oppfattes som provoserende, irriterende og lite hensiktsmessig av de rundt dem. Utfordrende atferd kan være alt fra barn som sparker, biter, slår, skriker, nekter å høre på det som blir sagt eller ofte befinner seg i konflikt med andre. Begrepet utfordrende atferd strekker seg langt. Det er fordi det man individuelt oppfatter som utfordrende, ikke nødvendigvis vil oppfattes utfordrende for en annen. Gjennom barnehagelærerutdanningen, tre praksisperioder og tidligere erfaringer fra barnehagefeltet har jeg møtt mange av disse såkalte ”utfordrende” barna. Det som har berørt og til tider sjokkert meg, er måten disse barna har blitt møtt av andre voksne på. Jeg har opplevd at voksne har kalt disse barna for slemme, vrang og umulige. Jeg har stilt meg spørrende til hva det er som gjør at de har en slik oppfatning av barnet. Ikke minst har jeg undret meg over hvordan det å bli møtt av slike voksne oppleves for barna. Disse erfaringene har gjort noe med meg som person og det har derfor ikke vært noen tvil om hva jeg ønsket å skrive bacheloroppgave om. Lysten til å lære mer og finne ut hva disse barna faktisk trenger av oss som voksne i barnehagen har bare blitt større.

Jeg vil påpeke at det jeg har valgt å presentere i denne oppgaven ikke gir den store og hele sannheten. Den teorien jeg har valgt vil være førende for det resultatet jeg ender opp med. Hadde jeg valgt en annen teori, ville det kanskje ha gitt andre resultater.

1.2 Oppgavens formål og problemstilling

Formålet med denne oppgaven har hele veien vært å øke min kunnskap og kompetanse rundt temaet ”barn med utfordrende atferd”. Det er som nevnt tidligere et tema som har berørt meg og jeg har derfor hatt et ønske om å finne ut mer om hvordan vi som voksne bør og skal møte disse barna. Etter å ha sett eksempler på barn som åpenbart strever mye i hverdagen og som viser mye frustrasjon, har jeg blitt nysgjerrig på hvordan man kan jobbe for at de skal få en bedre barnehagehverdag. Det er jo derfor vi som voksne er der, for at barna skal ha det bra.

Problemstillingen ble derfor som følger:

”Hvordan kan pedagogiske ledere sammen med personalet på en småbarnsavdeling arbeide for at barn med utfordrende atferd skal få en bedre barnehagehverdag?”

1.3 Oppgavens struktur og innhold

Oppgaven består av totalt av fem kapitler, hvorav kapittel 1 er innledning hvor det har blitt redegjort for bakgrunn for valg av tema og oppgavens formål og problemstilling. Det vil til slutt reflekteres rundt de avgrensningene som er gjort i forhold til oppgavens omfang. I kapittel 2 vil jeg ta for meg den teorien som har vært mest relevant for denne oppgaven. Her vil jeg blant annet gjøre rede for begrepet utfordrende atferd, voksenrollen og tiltak som kan syntes å være hensiktsmessige i arbeidet. Kapittel 3 inneholder beskrivelser av den metoden jeg har valgt å bruke, samt beskrivelser av forarbeidet, gjennomføringen og analysearbeidet. Det vil også i denne delen drøftes rundt metodekritikk og etiske retningslinjer. I kapittel 4 presenteres funnene fra begge intervjuene og disse vil bli drøftet i lys av de teoretiske perspektivene som er lagt frem i kapittel 2. Oppgaven vil til slutt kunne ut i en oppsummering med avsluttende refleksjoner rundt temaet.

1.4 Avgrensning

I arbeidet med dette bachelorprosjektet har jeg støtt på mange temaer og emner det kunne vært spennende å fordypet seg. I dette prosjektet har jeg vært nødt til å ta noen valg i forhold til hva jeg skulle ha med og hva jeg i denne omgang måtte utelate. Jeg har valgt å fokusere på det som var mest fremtredende i informantenes intervjuer for å kunne besvare problemstillingen. Det informantene i hovedsak snakker om, er deres forståelse av begrepet og hva utfordrende atferd innebærer. De trekker frem voksenrollen og de voksnes væremåte og til slutt hvordan vi som voksne kan legge til rette for en bedre barnehagehverdag for barn som utviser utfordrende atferd.

2.0 Teori

2.1 Utfordrende atferd

Utfordrende atferd er et vidt begrep det kan være vanskelig å få tak på. Det er et begrep som rommer mye og kan bety noe for en person og noe helt annet for en annen. Det finnes mange begreper og uttrykk som beskriver en slik type atferd eller betegner samme saksforhold eller deler av saksforholdet. Begrepsforrådet strekker seg langt og mange av begrepene er uklare. Det finnes begreper som; atferdsproblemer, atferdsavvik, atferdsforstyrrelser, atferdsvansker, emosjonelle problemer, utagerende atferd, samspillsproblemer, aggressiv atferd og lignende (Aasen, Nordtug, Ertesvåg & Leirvik, 2002, s. 27). Mange av disse begrepene syntes å være negativt ladet. Betegnelser som vansker, problemer og forstyrrelser indikerer at det er noe som er vanskelig og noe som skaper problemer eller er forstyrrende. Jeg har i denne oppgaven valgt å bruke begrepet utfordrende atferd da jeg opplever det som er et mer nøytralt begrep som legger mer vekt på utfordringene fremfor vanskene.

2.1.1 Hva er utfordrende atferd?

Utfordrende atferd er som nevnt tidligere et begrep som ikke lett lar seg definere. Men det dreier seg om en atferd som oppfattes som utfordrende og som bryter med allment aksepterte normer og verdier og som kan hemme eller ødelegge for felleskapet (Nordahl, Sørli, Manger & Tveit, 2015, s. 19). Dette kan for eksempel være barn med samspillsvansker og barn som ofte havner i konflikt med andre (Hedström, 2017, s. 5).

”Alle barn vil i en eller annen periode eller i en eller annen situasjon utvise negativ atferd” (Drugli, 2015, s. 11). Det å utvise negativ atferd er en del av barns normale utvikling og den normale funksjonen hos barn. Det handler om at barna er i en alder der blant annet barnets kontroll over følelser og atferd blir etablert (Drugli, 2015, s. 46). Det som er problematisk når en skal forholde seg til negativ atferd hos barn, er at det ikke alltid er lett å definere hva som er ordentlige atferdsvansker, og hva som er utfordrende, men normal atferd. Dette gjelder spesielt de yngste barna. Det er når den negative atferden skaper vanskeligheter og fører til et

nedsatt funksjonsnivå og store belastninger for barnet, at det som voksen blir viktig å komme tidlig inn på banen (Campbell, 2002, i Drugli, 2015, s. 11). Det er derfor viktig å skille mellom hva som er normal negativ atferd og negativ atferd som er til skade for barnet og andre.

Undersøker man ulike former for aggresjon, finner man at det finnes en åpen og skjult aggresjon. Den åpne aggresjonen kan for eksempel være fysisk aggresjon som at barnet slår, biter, dytter og lignende. Den skjulte aggresjonen kan for eksempel være regelbrytende atferd og hærverk. Aggresjon kan videre deles inn i to typer; reaktiv og proaktiv aggresjon. Barn som utviser reaktiv aggresjon reagerer på en hendelse eller en situasjon som forekommer like før barnets aggressive handling, og oppleves som frustrerende for barnet (Størksen, Idose og Roland, 2011, i Drugli, 2015, s. 47). Proaktiv aggresjon defineres som uprovosert negativ atferd som har til hensikt å skade en annen person. Det er en type aggresjon som benyttes av barn som har lært at aggresjon kan lønne seg for å oppnå det man ønsker (Drugli, 2015, s. 47).

2.1.2 Hvorfor viser noen barn utfordrende atferd?

Det kan være mange grunner til at barn utviser utfordrende atferd (Hedstöm, 2017, s. 8).

Ingen barn er født med et indre styringsinstrument som forteller dem hva som er rett og hva som er galt. Dette er noe som læres gjennom den kulturen de er en del av (Barsøe, 2017, s. 123). Vi vil kanskje ofte tenke at problemer har en årsak, og at det vil være hensiktsmessig å finne ut av årsaken for å kunne redusere eller fjerne problemene. Når vi snakker om atferd vil denne tankegangen føre til at årsakene knyttes til individet som utfører den negative atferden. Det betyr at det er noe i personene som er årsaken til atferden. Slik flyttes søkelyset bort fra omgivelsene og man lar være å vurdere om det er noe med situasjonen som gjør at den negative atferden får utvikle seg. Dette er en svært uheldig måte å tenke på da den tillegger personen bestemte egenskaper, vansker eller skader (Nordahl, Sørli, Manger & Tveit, 2015, s. 12).

Når barn havner i situasjoner der de roter det til for seg selv og omgivelsene sine, så skyldes det som regel at de utsettes for situasjoner de enda ikke behersker (Hedström, 2017, s. 5). En årsak kan for eksempel være at barnet ønsker å teste årsak og virkning. Barn kan havne i situasjoner de ikke har vært i før, og er nysgjerrige på hva som skjer hvis de handler på en

bestemt måte. Dette kan for eksempel være å dytte eller bite noen bare for å se hva som skjer. Når det kommer til biting, kan dette også skje i ren frustrasjon fordi barn kan ha vanskelig for å håndtere egne følelser og den situasjonen de har havnet i. Det kan også være et tegn på at noe ikke er som det skal. Utrygghet og andre negative opplevelser som barnet har vanskeligheter for å bearbeide eller uttrykke kan føre til en atferd som ikke er hensiktsmessig for hverken barnet eller de rundt dem (Hedström, 2017, s. 194).

”Barn som kan oppføre seg bra, gjør det” (Hedström, 2017, s. 5) Barnet vil på ingen måte være slem eller vrang av motvilje eller ondskap, men de vet ikke hvordan de skal oppføre seg når de havner i situasjoner de ikke behersker (Hedström, 2017, s. 8). Det handler altså også om hva vi som voksne forventer av barna i ulike situasjoner. På en småbarnsavdeling finner vi i hovedsak barn i alderen 1-2 år. Barna er i en alder der de kommuniserer med sin omverden gjennom kroppsspråk, lyder og ord. De er i en fase der språket skal etableres og hvor deres kommunikasjon er preget av kroppslige handlinger (Sandvik, 2006, s. 12). Det å forvente at et barn som har vanskelig for å kommunisere og uttrykke seg skal forstå sosiale spilleregler uten støtte skal klare den frie leken uten utfordringer, er å be om problemer. I situasjoner der barnet må kunne samhandle, inngå kompromisser, være handlingsorientert og fleksibel kan det ikke forventes at barnet skal takle på egenhånd (Hedström, 2017, s. 123). Av og til kan det være de barnehageansatte som skaper problemene ved at barna ikke alltid vet hva som forventes av dem (Hedström, 2017, s. 148).

2.2 Voksenrollen

For barn som går i barnehagen, vil de barnehageansatte være av svært stor betydning. Det er de barnehageansatte som blir deres omsorgspersoner når de er i barnehagen. Dette innebærer et stort ansvar for enhver voksen som er ansatt i en barnehage. Et ansvar for at et hvert barns behov blir dekket, og et ansvar for at alle barn har det bra og trives i barnehagen (Drugli, 2017, s. 15). Rammeplan for barnehagen. Innhold og oppgaver presiserer at ”å bidra til at alle barn som går i barnehage, får en god barndom preget av trivsel, vennskap og lek, er fundamentalt” (Rammeplan for barnehagen, 2017, s. 8). Dette innebærer at man som voksen møter barna som individer og viser respekt ovenfor deres opplevelsesverden (Rammeplan for barnehagen, 2017, s. 8). Dalli, Pianta, Downer, og Hamre påpeker at det viktigste for at et lite

barn skal trives og ha det bra i barnehagen, er samspillet med personalet (Dalli, Pianta, Downer og Hamre, 2016, i Drugli, 2017, s. 143). De voksne i barnehagen vil med sine tanker, sine ord og handlinger i samspill med barna ha innflytelse både for hvordan de har det her og nå og som et grunnlag for barnas videre utvikling (Drugli, 2017, s. 143).

2.2.1 Syn på barn

Synet på barn har gjennom tidene gjennomgått en rask og betydningsfull forandring. Det tidligere synet på det lille barnet som hjelpeløst, sårbart og trengende har i dag endret seg til et syn på barn som kompetente, nysgjerrige og kunnskapssøkende (Barsøe, 2017, s. 55). I nyere forskning pekes det på hvor viktig det er å se barn som subjekt (Bae, 2016). Dette innebærer at en anerkjenner den andres rett til å vite best hvordan han eller hun opplever sin egen situasjon. Det betyr at den voksne aldri kan vite bedre enn barnet selv hvordan han eller hun har det (Barsøe, 2017, s. 136). Det handler om å ta barnets perspektiv og prøve å sette seg inn i deres sted (Barsøe, 2017, s. 139). Til tross for at vi lever i en tid preget av endringer i synet på barn og oppdragelse, er vi som borgere i et samfunn bærere av kulturelle og faglige tradisjoner. Det kan gjøre det både utfordrende og vanskelig å se og møte barnet som subjekt. Oppdragelsestradisjoner som bygger på at ”den voksne vet best”, og at straff blir brukt som metode for å stoppe negativ atferd, henger igjen. Bae (2016) påpeker at det ”å se på barn som likeverdige subjekter er et ideal det kan være lettere å slutte seg til på et ideologisk plan enn å realisere i barnehagens praksis” (Bae, 2016). Det er derfor viktig at man snakker om hva det innebærer å se på barn som subjekt og hvorfor det er viktig. Personalets kunnskapssyn og syn på barn er i følge Johansson og Pramling Samuelsson (2003) avgjørende for å kunne forstå barneperspektivet (Johansson & Pramling Samuelsson, 2003, i Bae, 2016).

2.2.2 Voksnes holdninger

Det finnes grunner til at vi oppfører oss som vi gjør, uten at vi kanskje er klar over dem.

Holdninger kan sies å være ”en mening, oppfatning eller innstilling en person har, og som gjerne sitter dypere enn en mening. En mening kan lett endres, men den henger som regel sammen med de holdningene vi har” (Bostad & Paulsen, 2012, i Madland, 2013, s. 29).

Holdningene våre utvikles og dannes i samspill med de rundt oss og de påvirkes av erfaringene våre. De holdningene vi har er avgjørende for hvordan vi oppfører oss og er en del av personligheten vår. En positiv holdning til en person vil føre til at man møter dette mennesket med åpenhet og respekt. En negativ holdning til en person vil derimot føre til at man trekker seg unna eller at man ikke klarer å forstå personen (Madland, 2013, s. 30).

2.2.3 De voksnes kompetanse

Det er ingen tvil om at arbeidet i barnehagen er variert og at det vil kreve kunnskap innenfor mange felt. Man vil måtte stå ovenfor vanskelige dilemmaer og man blir nødt til å ta noen valg. Som ansatt i barnehage er man satt til å skape en god barndom for mange barn, og denne jobben utføres hele tiden i tett samarbeid med andre mennesker. Det vil derfor være av stor betydning at man har kompetanse i for eksempel samhandling, kommunikasjon, holdninger, relasjoner, konfliktløsning og personal- og foreldresamarbeid (Madland, 2013, s. 11-12).

Madland (2013, s. 12) fremhever det å erfare hvem en selv er, hvorfor man er som man er, hvordan man oppfattes av andre og hvordan man kan endre seg til å bli bedre mennesker og yrkesutøvere, som noe av det viktigste man kan erfare. Dette er fordi arbeidet i barnehagen dreier seg om akkurat dette; hvem jeg er. Hvordan man prater med både store og små, hvordan man forholder seg til og i konflikter, hvorvidt man sprer glede og humor eller legger en demper på enhver god stemning. Egen væremåte, handlinger, oppførsel og egenskaper vil være synlig for andre. Både for barn, foreldre og andre i personalgruppen. Det å finne ut og erfare hvem jeg er som person sammen med andre vil være av stor betydning (Madland, 2013, s. 13).

2.3 Tiltak for å hjelpe barn med utfordrende atferd

Som nevnt tidligere vil de voksnes væremåte ha mye å si når man skal hjelpe barn med utfordrende atferd. I følge Madland (2013, s. 13) er det viktigste redskapet vi har for arbeidet i barnehagen faktisk oss selv. Når man da skal hjelpe et barn blir det viktig å få en forståelse for hvorfor barnet gjør som det gjør. Da gjelder det som voksen å være nysgjerrig for å finne ut hvorfor barnet reagerer på en slik måte, og prøve å sette seg selv inn i barnets situasjon (Hedström, 2017, s. 125). Opplever man at et barn som ofte havner i konflikt, tyr til for eksempel biting eller dytting, må man som voksen tenke over hvilken funksjon dette har for barnet. Det er de barnehageansatte som har ansvar for å finne ut av nettopp dette for å kunne støtte barnet og hjelpe til med å skape et miljø som barnet kan håndtere (Hedström, 2017, s. 106).

2.3.1 Relasjoner

For å kunne støtte og hjelpe barnet vil det være hensiktsmessig og nødvendig å ha etablert en nær relasjon til barnet. For voksne som jobber med de yngste barna i barnehagen er nettopp evnen til å etablere nære relasjoner svært viktig. Dette er fordi barna trenger voksne som ivaretar de behovene de har, som gir nærhet og varme og som får de til å føle seg forstått og sett. ”En relasjon består av gjensidig kommunikasjon og samspill mellom to parter over tid. I tillegg består relasjonen av partenes kunnskap om og forventninger til hverandre” (Hinde, 1979, i Drugli, 2017, s. 143). De første relasjonene barn skaper, er med voksne. Opplever barn gode samspillserfaringer der de opplever å bli forstått og møtt på en god måte, vil disse legge grunnlaget for at barnet skal kunne skape gode relasjoner sammen med andre senere (Drugli, 2017, s. 144).

Gode relasjoner vil kunne gi barnet positive erfaringer og de vil i stor grad bidra til å forebygge negativ utvikling hos barn i risikogrupper. Det å skape gode relasjoner er derfor noe som bør etterstrebes og jobbes mot. En relasjon som er preget av positivitet og nærhet vil skape trivsel for både barn og voksne. Derfor vil barnet utvise mer positiv atferd i slike relasjoner enn i negative relasjoner (Drugli, 2017, s. 146). Relasjoner mellom barn og voksne

vil variere i kvalitet. Noen relasjoner er preget av varme og nærhet, mens andre av irritasjon og høyt konfliktnivå. En relasjon som er preget av mye negativitet vil i følge Drugli (2017, s. 152) gjøre at den voksne mister ”evnen til å se barnet slik det er der og da, men ser det ut fra et stereotyp bilde som vedkommende har dannet seg” (Drugli, 2017, s. 152). Det betyr at den voksne ikke lenger ser alle barnets sider, men heller fokuserer på de negative sidene og den negative atferden (Drugli, 2017, s. 152). I følge Johansson vil måten barn fungerer i samspillet på, ha med den voksnes væremåte å gjøre (Johansson, 2011, i Drugli, 2017, s. 144).

2.3.2 Samarbeid

For å kunne legge til rette for god utvikling, læring og trivsel for barna som utviser utfordrende atferd, er man avhengig av et godt samarbeid både innad i barnehagen og med barnas foreldre (Barsøe, 2017, s. 146). Relasjonene man har til sine kollegaer og barnas foreldre vil være med på å påvirke hvilke kvaliteter som kommer frem i samspillet med hvert enkelt barn (Askland & Sataøen, 2013, s. 2016).

Samarbeid med personalgruppen:

Innad i barnehagen vil man måtte samarbeide tett sammen med andre. Man er som ansatte satt til å skape en god barndom for alle barn og man er derfor avhengig av et godt samarbeid med sine kollegaer (Nordahl, Sørli, Manger, Tveit, 2015, s. 178). Det kan fort bli vanskelig om de ansattes holdninger til barna med utfordrende atferd er preget av negativitet og mangel på anerkjennelse (Barsøe, 2017, s. 146). På samme måte som at det er viktig at barn blir møtt med anerkjennelse, påpeker Barsøe (2017, s. 147) at dette også er viktig for de voksne. Et godt samarbeid i et anerkjennende miljø vil åpne opp for at det er lov til å både tenke og oppleve forskjellig. I et slikt miljø vil de ansatte få muligheten til å dele sine synspunkter og bli lyttet til. Gjennom kommunikasjon og gode dialoger vil man i en personalgruppe bli utsatt for ulike måter å tenke på. Dette vil danne grunnlag for refleksjon som kan bidra til at man forstår mer, blir klokere og mer kompetente (Barsøe, 2017, s. 147). Når personalet diskuterer og kommer frem til et resultat, er det alles ansvar å følge opp dette til tross for uenigheter som vil være en naturlig del av et samarbeid. Det er viktig at alle får si hva mener før beslutningen er fattet. Det vil fortsatt være lov til å være uenig. Barsøe (2017, s. 148) mener samtidig at det

er viktig at en opptrer enhetlig for å ikke forvirre eller skremme barna. Dette er noe som kan skje dersom de voksne opptrer svært forskjellig (Barsøe, 2017, s. 148).

Foreldresamarbeid:

”Skal man lykkes med barnet, må man også lykkes med barnets foreldre” (Glaser, 2016, s. 15). Å skulle lykkes i foreldresamarbeidet forutsetter at man går inn i samarbeidet med en positiv innstilling og at man har utviklet holdninger, respekt og forståelse for foreldrenes ulikheter og at man ser på dem som ressurser i arbeidet (Glaser, 2016, s. 15). I følge Nordahl (2007) er et godt samarbeid preget av god informasjonsflyt som er preget av gode dialoger og muligheter for medvirkning (Nordahl, 2007, i Glaser, 2016, s. 73). Ikke bare vil det formelle samarbeidet være viktig, men det uformelle vil også være av stor betydning. Det uformelle samarbeidet vil omfatte de møtene som ikke er planlagte. Eksempler på dette kan være hente- og bringesituasjoner. Det dreier seg om å etablere tillitt og trygghet til hverandre som kan gjøre de vanskelige samtalene lettere å håndtere (Glaser, 2016, s. 15,83).

2.3.3 Organisering av hverdagen

Når barn utviser utfordrende atferd, kan organiseringen av barnehagehverdagen være en av årsakene eller selve årsaken (Hedström, 2017, s. 8). Dette kan eksempelvis være for store barnegrupper eller en hverdag preget av dårlig tid. I følge Hoffman som er barnehagelærer, gir barnehagen alt for ofte foreldrene eller barnet selv skylden for problemene. Hun mener at det alt for sjeldent undersøkes hva som skjer i barnehagen som gjør at det ikke fungerer (Hedström, 2017, s. 22).

God organisering og gode rutiner som er tilpasset det barna har behov for vil føre til forutsigbarhet. Små barn vil ha behov for å være i forkant ved å vite hva som skal skje. Dette vil skape en ytre form for trygghet. Barn kan lett bli frustrerte og forvirret når det skjer noe uforventet eller når rutiner de er vant med brytes (Drugli, 2017, s. 164). Noe Drugli (2017, s. 165) ser på som en god måte å lede barnets oppmerksomhet og atferd på, er å sette ord på det som skjer eller er i ferd med å skje. Spesielt i overgangssituasjoner vil det være svært hensiktsmessig å flytte oppmerksomheten fra en aktivitet til en annen, ved at den voksne setter ord på det som skal avsluttes og hva det er som skal starte opp (Drugli, 2017, s. 165). Å ha en noenlunde forutsigbar hverdag, er noe alle barn vil ha behov for i forskjellig grad. Noen

tilpasser seg lett, mens andre har behov for at ting er slik de pleier å være. Mange av barna med utfordrende atferd kan ha et stort behov for forutsigbarhet i hverdagen. Årsaker til dette kan for eksempel være at de er født med vansker for å utvikle en god rytme, eller at hverdagen er eller har vært preget av kaos, som gjør at de trenger at dagene er like for at de skal kjenne seg trygge (Barsøe, 2017, s. 120). Det å gi barn en klar og god ytre struktur, legge til rette for lek og utfoldelse som er tilpasset hvert enkelt barn i små barnegrupper vil være av stor verdi for disse barna (Vedeler, 2007, s. 108).

3.0 Metode

I dette kapittelet begrunnes valg av metode og innsamlingsstrategi. Det vil så bli gitt en beskrivelse av planlegging for datainnsamling, og en begrunnelse for utvalg av informanter. Hvordan intervjuet ble utført og en beskrivelse av min rolle vil bli presentert i gjennomføringen. Deretter vil analysearbeidet av dataen synliggjøres og beskrives. Metodekritikk og etiske retningslinjer vil bli presentert til slutt.

3.1 Valg av metode

Som mennesker lever og handler vi i sosiale fellesskap. Hva som skjer i disse sosiale prosessene, kan være vanskelig å fange opp. Men med et forskerblikk vil man imidlertid ha et fokus som gjør at handlinger og hendelser kan løftes frem og reflekteres over slik at man kan prøve å forstå dem (Postholm, 2010, s. 9). Når det skal velges metode er det flere faktorer som legger føringer for hvilken metode som egner seg best. Det handler om hvilket tema vi studerer, hvordan problemstillingen er utformet, hvor tilgjengelig personer er for forskning og kjennskap til det vi studerer (Thagaard, 2017, s. 12). Det finnes flere metoder, men i hovedsak kan vi si at det er to hovedtyper; kvalitativ og kvantitativ metode (Bergsland & Jæger, 2014, s. 66). Der hvor kvantitative metoder vil gi oss muligheten til å telle opp fenomener eller kartlegge utbredelse, gir kvalitative metoder oss muligheten til å få kunnskap om spesielle kjennetegn eller egenskaper ved det fenomenet som studeres (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2016, s. 31-32).

Kvalitative metoder har tradisjonelt blitt forbundet med forskning som innebærer nær kontakt mellom forsker og de som studeres (Thagaard, 2016, s. 11). I en studie som er preget av en slik nær kontakt, gir kvalitative tilnærminger grunnlag for å oppnå forståelse av sosiale fenomener på bakgrunn av den informasjonen som blir gitt om personer og situasjoner (Thagaard, 2016, s. 12). Barn med utfordrende atferd er et tema som det for mange kan være vanskelig å snakke om. Dette er fordi det handler om hvordan vi som voksne er i møte med dem. Det handler om våre egne holdninger og syn på barn og barndom. Da kvalitative metoder egner seg godt til å studere personlige og sensitive emner falt valget naturlig på en kvalitativ tilnærming (Thagaard, 2016, s. 12).

3.1.1 Valg av innsamlingsstrategi

Innenfor kvalitative framgangsmåter er intervju og deltagende observasjon de to mest brukte metodene (Thagaard, 2017, s. 13). For å få svar på min problemstilling fant jeg det mest hensiktsmessig å benytte intervju som metode. Dette er fordi intervjusamtaler egner seg godt til å få kunnskap om hvordan informantene opplever og reflekterer over sin situasjon (Thagaard, 2017, s. 12).

Det finnes mange forskjellige former for intervju som er hensiktsmessige for forskjellige forskningsspørsmål (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 176). Til dette prosjektet har jeg valgt å utarbeide en intervjuguide med en delvis strukturert tilnærming. Dette innebærer at de temaene det skal snakkes om i hovedsak er fastlagt på forhånd, men at rekkefølgen på temaene kan bestemmes underveis. Et slikt intervju lar den som intervjues fortelle sine fortellinger, samtidig som forskeren sørger for at de temaene som er viktige ikke blir utelatt i løpet av intervjusamtalen (Thagaard, 2017, s. 98). Det ble viktig for meg å utarbeide en intervjuguide som var fleksibel slik at intervjupersonene hadde mulighet til å påvirke intervjuet og ta opp temaer som ikke var planlagte på forhånd.

3.2 Planlegging av datainnsamling

Først og fremst vil målet med et kvalitativt intervju, være å utforske de temaene vi ønsker å få mer informasjon om. Når man skal utarbeide en intervjuguide blir det derfor viktig å stille gode spørsmål som vil gi svar på det en lurer på. Det første jeg gjorde var å lese meg opp på temaet for å få en dypere forståelse for hva jeg ønsket å undersøke. Dette vil i følge Kvale & Brinkmann (2017, s. 141) være nødvendig for å stille relevante spørsmål. Neste steg var å utarbeide en intervjuguide.

I følge Kvale & Brinkmann (2017, s. 162) er en intervjuguide et manuskript som mer eller mindre strukturerer intervjuforløpet. I en intervjuguide vil hovedspørsmålene være selve grunnlaget. Dette er spørsmål som introduserer de temaene som man ønsker å få besvart i løpet av intervjuet. Hovedspørsmålene vil sikre at de temaene som er viktige for problemstillingen blir besvart (Thaagard, 2017, s. 101). Å skulle utarbeide gode spørsmål som skulle gi meg svaret på det jeg lurte på var nok noe mer utfordrende enn det jeg forestilte meg. Etter mye bearbeiding og tanker hadde jeg totalt fjorten hovedspørsmål. Jeg var usikker på arbeidet jeg hadde gjort og tok det videre til veiledning. Under veiledningssamtalen fikk jeg en forståelse for spørsmålenes kvalitet. Jeg så at enkelte spørsmål var så konkrete og førende at de ikke ville gi meg hensiktsmessige svar. I andre omgang var jeg mer bevisst på hva som skulle til. Da satt jeg igjen med totalt fire hovedspørsmål som var av en helt annen kvalitet enn de jeg hadde i utgangspunktet. Jeg ser på det å utforme gode, åpne spørsmål som en kunst i seg selv. Slike spørsmål vil i følge Thaagard (2017, s. 103) kunne oppmuntre intervjupersonene til å fortelle og dele sine synspunkter og erfaringer (Thaagard, 2017, s. 103). Under hvert hovedspørsmål hadde jeg forberedt flere oppfølgingsspørsmål som skulle sikre at jeg fikk nok informasjon rundt hvert hovedspørsmål. Selve hensikten med oppfølgingsspørsmål er å få mer detaljert informasjon til de temaene, begrepene og begivenheter som intervjupersonen beskriver (Thaagard, 2017, s. 101).

Adgang til felten dreier seg om hvor undersøkelsen skal finne sted. Spørsmålet om hvor intervjuet skal utføres, avhenger av at forskeren får adgang til det miljøet og de personene som er relevante for problemstillingen (Thaagard, 2017, s. 66). Da informantene ble kontaktet og det ble bekreftet at de ønsket å delta, uttrykte begge at de ønsket å gjennomføre intervjuet på sine egne arbeidsplasser. Dette dreide seg i hovedsak om at det var praktisk av den grunn

at intervjuene skulle gjennomføres i deres arbeidstid og at begge barnehagene hadde lukkede møterom som ville egne seg godt til en intervjusamtale.

3.2.1 Utvalg av informanter

Når det skal velges ut informanter, benytter mange seg av det som kalles ”strategisk utvalg” som er det kvalitative studier baserer seg på. Det vil si at forsker velger ut informanter som enten har egenskaper eller kvalifikasjoner som er strategiske når det kommer til problemstillingen og teoretiske perspektiver innenfor det som skal studeres (Thaagard, 2017, s. 60). Da kvalitative studier ofte dreier seg om personlige temaer, kan det være vanskelig å finne deltakere som ønsker å delta (Thaagard, 2017, s. 61). På grunn av undersøkelsens tema falt det seg naturlig å finne to pedagogiske ledere som ville føle seg trygge nok til å dele sine tanker og følelser og presentere sine syn. Som intervjuer er det mitt ansvar å skape en arena der intervjupersonene kan snakke fritt og trygt (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 35). Min tanke var at å ha etablert en god relasjon med intervjupersonene på forhånd ville være et godt utgangspunkt. Jeg tok derfor kontakt med to pedagogiske ledere jeg har kjennskap til fra før, og som jeg visste hadde arbeidet med barn med utfordrende atferd tidligere. Jeg valgte to pedagogiske ledere fra forskjellige barnehager og fikk gjennom bekjentskap mine deltakere til dette prosjektet (Postholm, 2010, s. 143). Begge informantene fikk sammen med informasjons- og samtykkeskjemaet tildelt et utvalg av intervjuguiden på forhånd slik at de kunne forberede seg. Intervjuguiden som ble tilsendt informantene bestod av de fire hovedspørsmålene.

3.3 Beskrivelse av gjennomføring

Når intervjuene skulle gjennomføres valgte informantene selv rommene vi skulle sitte på. Under begge intervjuene satt vi inne i barnehagens møterom. Dette er rom jeg i ettertid har sett at har preget intervjusituasjonen. Det var store rom hvor vi kunne sitte uforstyrret uten noe form for støy rundt oss. Begge informantene hadde satt av god tid, slik at ingen følte noe press på å komme igjennom spørsmålene raskest mulig. I forkant av intervjuene hadde vi

gode samtaler som hverken omhandlet intervjuet eller temaet. Dette tror jeg var med på å lette på stemningen og gjøre situasjonen noe mer uformell.

Gjennomførelsen av intervjuene mener jeg var preget av en atmosfære der de intervjuede følte seg trygge nok til å snakke åpent om sine egne tanker og følelser. Min opplevelse er at de syntes det var godt å kunne forberede seg litt på forhånd og at dette var trygt. Underveis merket jeg imidlertid at de la fra seg notatene og snakket friere om deres erfaringer og meninger. Under selve intervjuet var jeg opptatt av å ta i mot den informasjonen jeg fikk på en god måte. Jeg ønsket å anerkjenne at det jeg ble fortalt var verdifullt og at jeg satt pris på å høre deres perspektiver. En slik holdning inn i en intervjusituasjon tror jeg bidrar til en god atmosfære som innbyr til tillitt og fortrolighet (Bergsland & Jæger, 2014, s. 73). Begge intervjuene gikk over all forventning, og jeg husker at jeg satt igjen med en god følelse etterpå. Til tross for at intervjuene ble nokså ulike da begge hadde ulike erfaringer og rekkefølgen ble gjort om på, ble alle temaene diskutert og reflektert over. I denne fasen var det godt å ha noen oppfølgingsspørsmål i bakhånd for å sikre at vi holdt oss til temaet. Jeg merket at det fort ble lett å spore av og snakke om andre temaer og knytte de opp mot nye. Begge informantene viste stort engasjement når de snakket om disse barna og deres situasjon.

3.4 Analysearbeid

Begge intervjuene ble tatt opp med en lydopptaker. Dette er noe som gjør at intervjueren kan konsentrere seg om intervjuets emne og dynamikk (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 205). Etter at intervjuene var gjennomført startet analysearbeidet. Begge intervjuene skulle nå skulle transkriberes. Transkribering av materialet innebærer en omgjøring fra muntlig til skriftlig form. Dette gjør intervjusamtalene mer strukturerte, noe som gjør det lettere å få oversikt. De vil da egne seg bedre for analyse (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 206). Neste steg ble å gjøre seg godt kjent med innholdet og lese grundig igjennom. Thaagard (2017, s. 158) beskriver denne prosessen som viktig da den legger grunnlag for å utvikle en forståelse av sammenhengene og mellom ulike mønstre (Thaagard, 2017, s. 158). Det neste steget i analysearbeidet var å kode materialet. Å kode data innebærer at man beskriver enkelte utsnitt av dataen med begreper som gir mening for innholdet (Thaagard, 2017, s. 158). Her delte jeg opp intervjuene og satt stikkord til de delene jeg tenkte var relevante for min problemstilling. Her anvendte jeg begreper som: syn på barn, anerkjennelse, forståelse, utfordrende og

lignende. Neste trinn i arbeidet var å klassifisere de utsnittene av data som var kodet i kategorier. Kodene som betegnet utsnitt av data som handlet om det samme temaet, falt innenfor samme kategori (Thagaard, 2017, s. 159-160).

3.5 Metodekritikk

Når man har valgt en metode er det viktig å være kritisk og i stand til å reflektere over metoden som har blitt valgt og egne innsamlingsstrategier. Dette er fordi det ikke finnes noen metoder som er feilfrie. Evalueringen av det metodiske arbeidet innebærer en bruk av begrepene; reliabilitet, validitet og generalisering (Bergsland & Jæger, 2014, s. 80).

Reliabilitet handler om forskningen er utført på en pålitelig og tillitvekkende måte. Reliabilitet oversettes ofte i kvalitativ forskning til spørsmålet om troverdighet. Det vil dreie seg om måten forskningen er utført på, hvor pålitelig datamaterialet er, hvordan det har blitt samlet inn, hvordan det bearbeides, analyseres og tolkes (Thagaard, 2017, s. 201-202). For å styrke reliabiliteten har jeg satt meg nøye inn i pensumlitteratur og teori på forhånd for å stille gode spørsmål og for å få en dypere forståelse for emnet. Jeg har videre brukt båndopptaker med god lyd som lot meg transkribere det informantene sa ordrett. For å styrke reliabiliteten har jeg også spolt frem og tilbake flere ganger for å sikre at informantenes svar ble korrekte.

Validitet oversettes ofte til ordet bekreftbarhet. Det dreier seg om hvorvidt dataen er relevant for fenomenet som undersøkes og i hvilken grad disse resultatene er gyldige for det som er undersøkt (Larsen, 2007, s. 26, i Bergsland & Jæger, 2014, s. 80). Ut i fra datamaterialet, ser jeg at jeg ikke kan dra noen videre slutninger for hvordan det arbeides med dette i andre barnehager. Jeg har intervjuet to forskjellige pedagogiske ledere i to forskjellige barnehager og dataen vil derfor være basert på deres erfaringer og hvordan de tenker at man kan jobbe.

Generalisering vil i kvalitative studier dreie seg om overførbarhet. Dette handler om at det man har studert og tolket i en undersøkelse, også kan gjelde i andre sammenhenger (Dallan, 2012, i Bergsland & Jæger, 2014, s. 80). Dette er et forskningsprosjekt som kun dreier seg om to informanter, og jeg ser det som vanskelig å generalisere med dette som utgangspunkt.

3.6 Etske retningslinjer

Ved forskningsetikk vil behandlingen av personopplysninger være et viktig aspekt. Behandlingen av personopplysninger skal foregå på en slik måte at ingen skal føle seg krenket. I et forskningsprosjekt vil det være etiske dilemmaer knyttet til selve problemstillingen, undersøkelsen, innsamlingen av data og til analyse og drøfting av den innsamlede dataen. Som forsker har man et etisk ansvar og dette ansvaret kan knyttes til tre hovedprinsipper; informert samtykke, konfidensialitet og konsekvenser. Informert samtykke innebærer at informanten har krav på å få kjennskap til formålet med undersøkelsen og hovedtrekkene i prosjektet (Bergsland & Jæger, 2014, s. 83). Mine to informanter fikk utdelt et informasjons- og samtykkeskjema i forkant av intervjuene. Her ble informantene opplyst om målet med prosjektet, at deltakelse er frivillig og at de når som helst hadde mulighet til å trekke seg uten å oppgi noen grunn (Se vedlegg 1: informasjons- og samtykkeskjema). Begge informantene fikk også tilsendt intervjuguiden med fire hovedspørsmål der de fikk opplysninger om intervjuets form (Se vedlegg 2: intervjuguide).

Konfidensialitet innebærer at personlige data som kan avsløre informantenes identitet ikke offentliggjøres. I dette bachelorprosjektet har jeg valgt å transkribere begge intervjuene på bokmål og brukt fiktive navn i oppgaven for å sikre deres anonymitet (Dallan, 2011, s. 103, i Bergsland & Jæger, 2014, s. 85).

Konsekvenser av bachelorprosjektet bør vurderes hvis å delta i prosjektet skulle påføre informantene noen form for skade. Konsekvenser av å delta i et bachelorprosjekt vil imidlertid også handle om fordeler (Bergsland & Jæger, 2014, s. 85). I mitt siste intervju opplevde jeg at informanten syntes temaet var sterkt og lot seg berøre av det vi snakket om. Jeg tenker at en slik opplevelse kan være med å bringe temaet frem til resten av personalet og utvikle forståelse for og kompetanse om temaet.

4.0 Presentasjon av funn og drøfting

I dette kapittelet vil funnene fra informantene som er relevant for å besvare problemstillingen bli presentert og drøftet opp mot de teoretiske perspektivene som er fremstilt i kapittel 2. De to informantene som deltok i forskningsprosjektet; Marianne og Hege, har gjennom detaljerte beskrivelser, praksisfortellinger, deling av tanker, meninger og tidligere erfaringer beskrevet hva de mener er det viktigste vi som voksne kan gjøre for at barn med utfordrende atferd skal få en bedre barnehagehverdag. Denne delen er delt opp i tre hovedkategorier; Hva informantene legger i begrepet ”utfordrende atferd”, voksenrollen og tiltak for å hjelpe barn med utfordrende atferd.

I dette bachelorprosjektet har jeg valgt å bruke fiktive navn på deltakerne for å sikre deres anonymitet og for å skape flyt i teksten som nevnt i metodekapittelet. Informant 1; har fått navnet Marianne og har jobbet som pedagogisk leder i 1,5 år. Hun har også tatt spesialpedagogikk 1 og 2. Informant 2; har fått navnet Hege og hun har jobbet som pedagogisk leder i 22 år. Hun har også jobbet som styrer og tatt videreutdanning i både spesialpedagogikk og sosialpedagogikk.

4.1 Hva legger informantene i begrepet utfordrende atferd?

Da informantene ble spurt hva de tenkte når jeg sa begrepet ”utfordrende atferd” kom det frem en hel del tanker og refleksjoner rundt selve begrepet. Begge informantene, informant 1; Marianne og informant 2; Hege forteller om en atferd som både kan være utfordrende for barnet selv og de rundt. En atferd som fører til vanskeligheter i lek, samspill og relasjon og som gjør at barnet ofte befinner seg i konflikter med andre. De beskriver en atferd som lett kan irritere eller provosere andre voksne da den bryter med det som forventes av dem. Både Marianne og Hege nevner handlinger som sparking, slåing, biting og dytting i den forbindelse. Det informantene beskriver som utfordrende atferd står i samsvar med det Hedström (2017) ser på som utfordrende atferd. Hedström mener det hovedsakelig dreier om barn med samspillsvansker og som ofte kommer i konflikt med andre (Hedström, 2017). De beskriver også den åpne formen for aggresjon som kan være slag, biting, dytting og lignende.

Dette er den formen for aggresjon som er synlig og vanlig for små barn å utvise (Drugli, 2015).

Videre forteller Marianne at det er viktig å huske på at det dreier seg om små barn og at det vil være en del av deres normale utvikling. Hun nevner at det på småbarn vil være perioder med biting og at det er helt naturlig. Hun mener at hvis det skal kalles "utfordrende atferd" så må det være en atferd som er ut av normalen og som vedvarer over lengre tid. Hege forklarer at hun syntes det er et veldig vidt begrep. Hun tenker det er alt fra de barna som trasser litt som en del av deres normale utvikling, til de barna man kanskje avdekker atferdsvansker hos etter hvert. Ut i fra det informantene forteller når de skal beskrive utfordrende atferd, kan jeg se at det er et begrep som ikke lett lar seg definere. Det kan ha sammenheng med at det er et begrep som ofte blir brukt synonymt med begreper som atferdsforstyrrelser, atferdsvansker, emosjonelle vansker og utagerende atferd. Hva som ligger bak alle disse begrepene og hva de egentlig innebærer kan det være vanskelig å få tak på (Aasen, Nordtug, Ertesvåg & Leirvik, 2002). Drugli (2015) trekker også frem at det ikke alltid er enkelt å skulle definere hva som er ordentlige atferdsvansker som kan være til skade for barnet og hva som er utfordrende, men normal atferd (Drugli, 2015). I lys av dette, ser jeg at informantenes tanker kan være påvirket av at det er et vidt begrep når de skal forklare hva de mener med og legger i begrepet utfordrende atferd. Til tross for at det er et vidt og vanskelig begrep å gjøre seg innforstått med, tolker jeg informantenes svar som at de tenker det er en atferd som er utfordrende for både barnet og de rundt det. Det informantene legger i begrepet "utfordringer" kan tolkes som at vi som voksne opplever atferden som vanskelig å håndtere. Det kan også tolkes som at de mener atferden kan skape utfordringer for barnet i relasjon og samspill med andre.

4.1.1 Hva informantene tenker den utfordrende atferden er uttrykk for og hvordan de tror barna opplever sin egen situasjon

Da informantene ble spurt om hva de tenkte den utfordrende atferden er uttrykk for og hvordan de tror disse barna opplever sin egen situasjon ble ordet ”frustrasjon” brukt opptil flere ganger. Hege beskriver en frustrasjon som kommer til syne når barnet ønsker å formidle noe uten å gjøre seg forstått. Hun legger vekt på språkets betydning og at de fleste barna på småbarnsavdelinger enda ikke har verbalspråket å uttrykke seg med enda. Hun fremhever at det da kan være lett å reagere på en måte som oppfattes negativ fordi de ikke vet hvordan de skal tilnærme seg andre i barnegruppa enda. Det Hege nevner her kan ses i sammenheng med det Hedström (2017) skriver om at barn utsettes for situasjoner de ikke behersker enda.

På en småbarnsavdeling vil måten barna reagerer som Hege nevner, ha mye med barnets alder å gjøre. Barna er i en alder der blant annet barnets kontroll over følelser og atferd blir etablert (Dugli, 2015). De er også i en alder der deres kommunikasjon i hovedsak er preget av kroppslige handlinger og lyder (Sandvik, 2016). Vi kan jo tenke oss selv hvor frustrerende det er å ikke gjøre seg forstått. Hun nevner også at det ikke trenger å være noen bestemt grunn til at barna gjør som de gjør, men at å bite noen lett kan skje i affekt og at barna lett kan bli veldig ivrige. Hun påpeker imidlertid at det er viktig å huske på at også kan ha noe med barnets situasjon hjemme å gjøre. Dette støttes opp under det Hedström (2017) skriver om grunner til at barn viser utfordrende atferd. Det trenger ikke være en enkelt spesiell grunn til at barn viser utfordrende atferd, men det er viktig å tenke på at det kan ligge noe mer bak. I den sammenheng nevner Hedström (2017) at det kan være et tegn på at ting ikke er som de skal (Hedström, 2017). Dette står i samsvar med det Marianne forklarer som årsaker til at barn kan vise utfordrende atferd. Marianne sier hun tenker at dette er barnets uttrykksmåte for å si i fra om at ting ikke er greit. Hun legger vekt på at det fort starter med en situasjon der barnet reagerer negativt og at voksne reagerer negativt tilbake. Dette fører til en ”spiral av negativitet” som hun kaller det. Barnet vil da reagere enda mer negativt på responsen. Dette vil i følge Marianne være lite hensiktsmessig og ikke føre med seg noe godt. Det Marianne beskriver her er det som kalles reaktiv aggresjon. Det vil si at barnet reagerer på en hendelse eller situasjon som forekommer like før barnets aggressive handling (Drugli, 2015). Et eksempel på dette kan være om barnet blir dyttet av noen ved et uhell og barnet reagerer med

sinne. Det Marianne beskriver i den forbindelse er at hvis man som voksen reagerer negativt på barnets atferd og møter barnet med sinne eller kjeft, vil det føre til enda mer negativitet.

4.2 Voksenrollen

Da informantene ble spurt om hva de tenkte om betydningen av de voksne i møte med disse barna, var begge informantene tydelige på at voksenrollen vil ha alt å si. Marianne forteller at måten vi som voksne er på og hvordan vi er i møte med barnet vil ha alt å si for hvordan barnet har det i barnehagen. Hun fremhever at det er viktig ”å se bak ungen” og at man som voksen har forståelse for hvorfor barnet gjør som det gjør. Det Marianne forteller om her, står i samsvar med det Hedström (2017) trekker frem. For å forstå hvorfor barn gjør som de gjør nevner Hedström (2017) at det er viktig å være nysgjerrig og sette seg selv inn i barnets situasjon. Man må som voksen tenke over hvilken funksjon det har for barnet og hva barnet ønsker å oppnå ved for eksempel å slå et annet barn (Hedström, 2017). Marianne forteller videre at det er vi voksne som må jobbe med oss selv og se oss selv utenfra.

Hun nevner også at man som voksen må sette seg selv i deres situasjon, selv om det er et lite barn. Marianne forteller:

Jeg tenker jeg er veldig på den sammenligningen med at når et barn med utfordrende atferd gjør noe negativt, så tenker jeg det er det samme som om barnet skulle falt å slått hodet slitt, eller slått armen sin eller fått et sår. For det er vondt inni dem. Så det er en fin sammenligning syntes jeg da i hvert fall, at man kan tenke på det som litt det samme. [...] Du kjefter jo ikke på en unge som detter å slår seg heller, du tar jo barnet opp [...] og setter ord på det barnet føler.

Dette sitatet kan tolkes å si noe om Mariannes syn på barn. I denne refleksjonen viser hun at hun tar barnets perspektiv og møter barnet med omsorg og anerkjennelse. Dette kan ses i lys av det Bae (2016) skriver om viktigheten av å se barnet som subjekt. Dette er også i sammenheng med det Rammeplan for barnehagen (2017) legger vekt på at barn skal få oppleve i relasjon til voksne. Her påpekes det blant annet at alle barn skal ”oppleve å bli sett, forstått, respektert og få den hjelp og støtte de har behov for” (Rammeplan for barnehagen, 2017, s. 19). Gjennom å se barnet slik Marianne forteller ovenfor, opplever jeg at hun forstår og respekterer barnets opplevelsesverden. Hege påpeker også i sitt intervju at den voksnes rolle vil ha alt å si i møte med barn med utfordrende atferd. Hun innrømmer at det kan være

både tøft og vanskelig å se at et barn sparker andre. Men er opptatt av at man som voksen må lære seg å se bak barnets handlinger og stille seg spørsmålet: Men hvorfor gjør han/hun det? Hun trekker frem at det vil være nyttig å se seg selv utenfra og spørre seg selv om det er noe jeg gjør som skaper reaksjoner hos barnet? Hun reflekterer rundt den uroen som lett kan prege oss voksne i en hektisk hverdag. ”Da er det ikke rart at barna blir påvirket og blir urolige selv” forteller hun. Begge informantene snakker om hvor viktig den voksnes væremåte faktisk er i møte med barn med utfordrende atferd. De fremmer en væremåte som er preget av ro, nærhet, forståelse for barnet, positivitet, anerkjennelse og at man er en person som ønsker å hjelpe. Dette er i lys av det Madland (2013) skriver om holdninger. Har man positive holdninger til barnet, vil man møte barnet med anerkjennelse og respekt. Dette er noe begge informantene fremhever som noe av det viktigste vi gjør. Men hva skjer dersom disse barna møter voksne som har negative holdninger til dem? Informantene forteller om voksne som har en tendens til å kalle barn med utfordrende atferd for ”slemme”, ”vrang”, ”umulige” og lignende. En slik type holdning til barn der barn blir feiltolket og misforstått kan føre til svekket selvfølelse. Dette er i tråd med det Drugli (2017) sier om de betydningen av de voksnes væremåte i forhold til barnets eget syn på seg selv. Jeg ser også dette i sammenheng med det Rammeplan for barnehagen (2017, s. 8) skriver om i forhold til at barnehagen skal bidra til at barn utvikler et positivt forhold til seg selv og tro på egne evner. For å få til dette må vi slik jeg har forstått det, ha positive holdninger til barnet. Vi må fokusere på barnets sterke sider og løfte disse frem.

4.3 Tiltak for å hjelpe barn med utfordrende atferd

For å hjelpe disse barna i hverdagen og for å sikre de barna med utfordrende atferd en barnehagehverdag preget av trivsel og glede nevner begge informantene at det først og fremst dreier seg om de voksnes væremåte. Som nevnt ovenfor må man som voksen prøve å få en forståelse for hvorfor barnet gjør som det gjør. Man må også ha en positiv innstilling til barnet. Har man ikke det vil resten av arbeidet være nytteløst.

4.3.1 Relasjonsbygging

Det begge informantene så mener er viktig i arbeidet for at barn med utfordrende atferd skal få en bedre barnehagehverdag er å skape gode relasjoner til dem. En god relasjon er i følge Marianne og Hege preget av nærhet, trygghet, positivitet og støtte. I praksis vil dette blant annet innebære å støtte og hjelpe barnet i situasjoner som kan være utfordrende. Det dreier seg om å både vise og si at man er her og skal hjelpe dem. Det informantene beskriver her, støttes av det Drugli (2017) fremhever som viktig i en god relasjon. Hun skriver at barn vil trenge voksne som ivaretar deres behov, gir nærhet og varme og som får de til å føle seg forstått og sett (Drugli, 2017). Marianne påpeker imidlertid at det kan være utfordrende og vanskelig å oppnå gode relasjoner til noen barn og at det kan ta lang tid. Hun nevner at ikke alle voksne er like gode på å gå inn i gode relasjoner til barna og at dette skaper konflikter. Dette kan ses i lys av det Drugli (2017) skriver om kvalitet. Noen relasjoner er preget av varme og nærhet, mens andre av irritasjon og høyt konfliktnivå. Når relasjonene er preget av irritasjon og konflikter vil dette være en indikasjon på at den voksne ikke fungerer godt i samspillet (Drugli, 2017). Jeg tenker at en slik relasjon på ingen måte vil støtte barnet. Jeg kan ikke tenke meg at man vil få forståelse for hvorfor barnet gjør som det gjør i en relasjon som er preget av negativitet. Slike relasjoner beskriver både Marianne og Hege at de begge har sett i barnehagene. Til tross for at det kan være utfordrende, mener Marianne at man må kjenne på den her motstanden for å oppnå en god relasjon. Hun sier videre at: ”Man må ha litt is i magen, stå på og ha trua på relasjonsbyggingen”. Det Marianne nevner her støttes av teorien om at det å skape gode relasjoner, er noe som bør etterstrebes og jobbes mot. Slik jeg ser det mener informantene at en god relasjon til barnet vil være grunnleggende for å kunne forstå det og sette seg inn i deres situasjon. Marianne sier videre at man da kan hjelpe barnet å skape gode relasjoner til andre i barnegruppa. Dette er noe hun ser på som avgjørende for barnets utvikling. Dette støttes av det Rammeplan for barnehagen (2017, s. 19) sier om relasjoner. Rammeplan for barnehagen slår fast at: ”Barnehagen skal aktivt legge til rette for omsorgsfulle relasjoner mellom barna og personalet og mellom barna” (Rammeplan for barnehagen, 2017, s. 19). I en god relasjon vil også lettere kunne se hva barnet strever med og hva som er barnets sterke sider mener Marianne. Da vil man kunne være i stand til å skjerme barnet fra det som er negativt og stryke barnet med det barnet interesserer seg for, liker å gjøre eller er flinke til. Dette er noe Marianne fremhever som viktig for at barnet skal få det godt i barnehagen.

4.3.2 Samarbeid med personalet og barnas foreldre

Som en del av det viktige arbeidet fremhever både Marianne og Hege hvor viktig det er med et godt samarbeid innad i personalgruppen, og med barnas foreldre. Når det kommer til samarbeidet innad i personalgruppen legger begge informantene vekt på hvor verdifullt det er at man samarbeider godt sammen og at alle er med i arbeidet. Begge fremhever at gode dialoger der man snakker sammen om hva det er som gjør at barnet har en utfordrende atferd, er nødvendig. Hege nevner at det kan være hensiktsmessig å stille spørsmålet: ”Hva er det som gjør at barnet er sånn?”. Når ting er utfordrende mener Marianne at alle må få sette ord på hva de syntes er utfordrende. Hun mener det er like viktig for de voksne å føle seg sett og hørt som det er for barna. Dette er i tråd med det Barsøe (2017) skriver om anerkjennelse. Slik jeg ser det vil det å få si sin mening og bli lyttet til av andre ha flere fordeler i dette arbeidet. Skal man være en del av et arbeid og føle eierskap til det, er man nødt til å være deltakende. Marianne påpeker at dette er en forutsetning for at personalet skal kunne gjøre en god jobb. Føler man ikke eierskap til arbeidet vil man heller ”få noen gnist i det heller” forteller Marianne. En annen fordel vil være at man gjennom å høre andres perspektiver og meninger blir utsatt for andre måter å tenke på. Dette kan i følge Barsøe (2017) bidra til økt refleksjon som kan føre til at man forstår mer, blir klokere og mer kompetente (Barsøe, 2017). Jeg ser også dette i sammenheng med det Hege nevner er verdifullt i arbeidet. Hun mener at det å snakke om de holdningene som finnes i personalgruppen kan føre til økt bevissthet og kunnskap rundt temaet. Dette vil igjen være av stor verdi for måten de voksne møter barn med utfordrende atferd. Det Hege beskriver her kan også ses i sammenheng med det Madland (2013) skriver om kompetanse, kunnskap og holdninger. I lys av dette trekker jeg sammenhenger med det Rammeplan for barnehagen (2017, s. 38) skriver om vurderingsarbeidet i barnehagen. Her løftes det frem at vurderingsarbeidet skal bygge på refleksjoner som alle er involvert i. Disse refleksjonene kan gi personalet et utgangspunkt for videre gjennomføring og bidra til åpne diskusjoner rundt barnehagens formål, innhold og oppgaver (Rammeplan for barnehagen, 2017, s. 38).

Begge informantene er også enige om at samarbeidet med personalgruppen kan være utfordrende på grunn av at vi er så forskjellige og har ulike meninger og holdninger. Marianne og Hege mener det skal være rom for uenighet, men at når noe først er bestemt så innebærer det at alle må bidra i arbeidet. Hege påpeker også at det er viktig at de voksne opptrer noenlunde likt rundt barnet. Jeg tolker dette i lys av Barsøe (2017) sine tanker om at å opptre

svært forskjellig vil kunne forvirre eller skremme barna (Barsøe, 2017). Marianne forteller at hun har jobbet med barn med utfordrende atferd mange ganger og det er bestandig personalgruppen som er mest utfordrende. Dette mener jeg er et viktig funn som sier noe om vår betydning som voksne i dette arbeidet.

Informantene nevner også foreldresamarbeidet som en viktig del av arbeidet. De forklarer at gode dialoger med foreldrene og det å se dem som en ressurs i arbeidet vil være av stor verdi. Dette støttes av det Glaser (2016) skriver om forutsetninger for å lykkes i et foreldresamarbeid. Begge informantene snakker om at det kan være utfordrende å snakke med foreldre når det gjelder noe som kan oppleves sårt for dem. Det vil derfor være hensiktsmessig å skape gode relasjoner til foreldrene og at man utvikler tillit og trygghet til hverandre som i følge Glaser (2016) kan gjøre de vanskelige samtalene lettere å håndtere (Glaser, 2016). Dette er noe jeg tolker begge informantene er enige om på bakgrunn av deres beskrivelser. Marianne snakker om at dialogen mellom barnehage og hjem i både formelle og uformelle situasjoner er viktig. I dialoger med foreldrene kan man snakke om hva som er til det beste for barnet og sammen finne gode løsninger og se nye muligheter. Det å ordne et godt system i barnehagen i forhold til foreldresamarbeid vil kanskje bidra til et tettere og bedre samarbeid. Rammeplan for barnehagen (2017) presiserer at: "Barnehagen skal legge til rette for foreldresamarbeidet og god dialog med foreldrene" (Rammeplan for barnehagen, 2017, s. 29) Jeg ser dette som en forutsetning for å lykkes i arbeidet.

4.3.3 Organisering

Et annet punkt informantene fremhever som viktig i arbeidet er å se på organiseringen av barnehagehverdagen. Her må man se om måten man organiserer på er tilpasset barnet. Hedström (2017) trekker frem selve organiseringen av hverdagen som en av årsakene til at barn kan utvise utfordrende atferd. Dette er noe informantene viser at de tenker over i deres arbeid.

Marianne forklarer at hun mener det er mange som ikke organiserer hverdagen og på den måten skaper utfordringer for barnet. Hege løfter frem det samme i sitt intervju og sier at det mange ganger er vår feil, fordi vi ikke er i nærheten og ikke møter barnets behov. Det informantene snakker om her, ser jeg i lys av de forventningene vi som voksne har til disse

barna. Hedström (2017) nevner at det å forvente at barn som har vanskelig for å kommunisere og uttrykke seg skal klare den frie leken friksjonsfritt, er å be om problemer. For å ta samlingsstunden som et eksempel, vil det å forvente at små barn som har mye energi og som ønsker å være aktive skal sitte stille lenge, være for mye å be om. Å forvente dette, vil være å skape problemer (Hedström, 2017). Marianne forteller videre at det er vi som må endre organiseringen for at den skal passe barnet og ikke omvendt. Det er i samsvar med det Rammeplan for barnehagen (2017) skriver om at barnehagens innhold skal være tilpasset enkeltbarnet og barnegruppen (Rammeplan for barnehagen, 2017, s. 19). I sammenheng med dette nevner hun at det for eksempel går an å ”bryte opp det tradisjonelle og bryte ned i mindre grupper”. Hun sier: ”Hver gang jeg har hørt om barn med utfordrende atferd, har det vært alt for store grupper”. Hun nevner at man for eksempel kan ta med seg to eller tre barn og bruke barnas interesseområder som tema for samlingsstunden. Dette vil i følge Marianne være mer hensiktsmessig enn å ha lange samlingsstunder med hele barnegruppen. Det å bryte ned i mindre grupper er noe som fremheves mye i litteraturen når det kommer til barn med utfordrende atferd. Både Vedeler (2007) og Hedström (2017) trekker frem viktigheten i nettopp dette. Jeg tolker det som at det i mindre barnegrupper vil være mer forutsigbart og færre å forholde seg til. Man vil også oppleve en større voksentetthet der den voksne er nære og det blir lettere å se hvert enkelt barn. Med dette forstår jeg at små grupper vil være noe alle barn vil kunne oppleve som godt. Jeg ser også at grupper med færre barn kan være lettere å forholde seg til for de barna som strever litt ekstra i samspill med andre.

Begge informantene understreker at vi må tenke på ungens beste og ikke oss selv. Marianne mener at vi må tenke på systemnivå, aldri individnivå. Det Marianne mener med dette kan ses i sammenheng med det Nordahl, Sørli, Manger & Tveit (2015) skriver i forhold til hva slags tankegang vi har rundt barnets atferd og miljøet rundt. ”Å tenke for mye på individnivå vil ikke føre med seg noe godt”, sier Marianne. Hun mener det dreier seg om små grep vi som jobber i barnehage kan gjøre for at de skal få en bedre barnehagehverdag. I denne sammenheng nevner begge informantene hvor viktig det er med forutsigbarhet, og voksne som setter ord på det som skjer. De mener det er desto viktigere på småbarn da de ikke har verbalspråket å uttrykke seg selv med enda. Marianne nevner eksempler som ved å si: ”Oi, nå så jeg at du ble dytta” eller ”Nå så jeg at du ble sint”. Hege mener det er viktig å ha god voksentetthet rundt disse barna, spesielt i overgangssituasjoner. Hun forteller videre at overgangssituasjoner lett kan bli vanskelige for barn med utfordrende atferd. Vi må tenke på hvordan vi organiserer slik at barna skal klare å håndtere det som skjer rundt dem. Dette kan

ses i sammenheng med det Drugli (2017) ser på som god organisering. Det å sette ord på det som skjer eller er i ferd med å skje vil skape forutsigbarhet (Drugli, 2017).

5.0 Oppsummering og avsluttende refleksjoner

Formålet med denne undersøkelsen har vært å finne ut hvordan pedagogiske ledere sammen med personalet, kan arbeide for at barn med utfordrende atferd skal få en bedre barnehagehverdag. Gjennom to intervjuer har jeg fått svar på hva to pedagogiske ledere tenker om dette arbeidet. I funnene fra intervjuene kommer det tydelig frem at informantene deler mange av de samme synspunktene. Det som har vært spesielt fremtredende er selve voksenrollen og hva den innebærer. Begge informantene snakker varmt om den gode voksne som er i stand til å møte barnas behov, ta deres perspektiv og støtte det i situasjoner som kan være vanskelige. Det som også kommer frem i intervjuene er at ikke alle voksne er sånn. Det handler om de holdningene vi har, det synet vi har på barn og oppdragelse og på oss selv.

Det jeg har forstått er at om man skal hjelpe barn med utfordrende atferd til å få en bedre barnehagehverdag, så må man starte med seg selv. En voksen med negative holdninger til et barn vil ikke kunne klare å hjelpe eller støtte barnet på en hensiktsmessig måte. Jeg tenker at det heller vil skape mer frustrasjon og større utfordringer. Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver presiserer at barnehagen blant annet skal bidra til at barn utvikler et positivt forhold til seg selv og tro på egne evner (Rammeplan for barnehagen, 2017, s. 8) Jeg stiller meg undrende til hvordan barn skal klare å utvikle et godt selvbilde hvis de voksne rundt forteller dem at de er slemme. Rammeplan for barnehagen (2017, s. 8) trekker også frem at barn skal få en barndom preget av trivsel og at barnehagen skal bidra til å legge grunnlaget for et godt liv. Jeg kan umulig tenke meg at å bli møtt av voksne som uffer seg over deg, kjefter på deg og er negative til det du gjør er noe godt. Setter man seg selv i situasjonen tror jeg man fort vil finne ut at dette ikke er en god måte å bli møtt på. Det jeg ser på som problematisk i barnehagearbeidet, er at ikke alle er i stand til å ta barnets perspektiv og sette seg selv i deres situasjon. Dette dreier seg om gamle tradisjoner og et syn på barn som objekter som skal påvirkes og formes (Bae, 2016). For meg har det blitt veldig klart at det er hos den voksne endringen må være. Først da vil vi være i stand til å hjelpe dem.

6.0 Referanseliste

Aasen, P., Nordtug, B., Ertesvåg, S-K., & Leirvik, B. (2002). *Atferdsproblemer. Innføring i pedagogisk analyse*. Oslo: Cappelens Forlag AS.

Askland, L. & Sataøen, S.O. (2013). *Utviklingspsykologiske perspektiv på barns oppvekst*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

Bae, B. (2016). *Å se barn som subjekt - noen konsekvenser for pedagogisk arbeid i barnehage*. Artikkel. Oslo: Kunnskapsdepartementet. Lastet ned fra <https://www.regjeringen.no/no/tema/familie-og-barn/barnehager/artikler/a-se-barn-som-subjekt---noen-konsekvenser/id440489/>

Barsøe, L. (2017). *Ville og stille barn i barnehagen. Veier ut av låste atferdsmønstre*. Oslo: Kommuneforlaget AS.

Bergsland, M. & Jæger, H. (red.) (2014). *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Drugli, M.B. (2015). *Atferdsvansker hos barn. Evidensbasert kunnskap og praksis*. Oslo: Cappelen Damm AS.

Drugli, M.B. (2017). *Liten i barnehagen*. Oslo: Cappelen Damm AS.

Glasser, V. (2016). *Foreldresamarbeid. Barnehagen i et mangfoldig samfunn*. Oslo: Universitetsforlaget

Hedström, H. (2017). *Barn som utfordrer. Holdningsarbeid og metoder i barnehage og første klasse*. Oslo: Pedagogisk forum.

Johannessen, A., Tufte, P.A. & Christoffersen, L. (2016). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. (5. utg.) Oslo: Abstrakt forlag.

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2017). *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

Madland, A. (2013). *Betydningen av hele meg. Om handlinger, holdninger og verdier hos de voksne i barnehagen*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

Nordahl, T., Sørli, M.A., Manger, T., & Tveit, A. (2015). *Atferdsproblemer blant barn og unge. Teoretiske og praktiske tilnærminger*. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS.

Postholm, M.B. (2010). *Kvalitativ metode. En innføring med fokus på fenomenologi, etnografi og kasusstudier*. Oslo: Universitetsforlaget.

Rammeplan for barnehagen. Innhold og oppgaver. (2017). Oslo: Pedlex.

Sandvik, N. (2006). *Temahefte om de minste barna i barnehagen*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.

Thagaard, T. (2016). *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode*. Bergen: Vigmostad & Bjørke AS.

Vedeler, L. (2007). *Sosial mestring i barnegrupper*. Oslo: Universitetsforlaget.

7.0 Vedlegg

7.1.1 Vedlegg 1: Informasjons- og samtykkeskjema

Navn:

Adresse:

Dato:

Informasjons- og samtykkeskjema

Jeg er student ved Dronning Mauds Minnehøgskole og skal nå skrive en bacheloroppgave. Vi har vært i kontakt og snakket om din deltakelse i mitt bachelorprosjekt ”Barn med utfordrende atferd”. Jeg setter stor pris på at du vil bidra, fordi dine tanker rundt temaet er av stor interesse for meg. Målet med prosjektet er å sette søkelys på hvordan de ansatte i barnehagen jobber med tanke på å bedre barnehagehverdagen for barn med utfordrende atferd.

Mine veiledere i prosjektet er Jon Olaf Berg og Ulla Britt Ertsås ved Dronning Mauds Minnehøgskole. Tittelen på oppgaven ”Barn med utfordrende atferd” er under bearbeiding, og den kan endres underveis.

Emailadresse til Jon Olaf Berg: job@dmmh.no

Emailadresse til Ulla Britt Ertsås: ube@dmmh.no

Undersøkelsene dreier seg om to dybdeintervjuer av to forskjellige pedagogiske ledere i to ulike barnehager. Jeg ønsker å ta opp våre samtaler på en digital lydopptaker fordi dette vil være en god støtte under analysearbeidet. Alle opplysninger om deg vil oppbevares konfidensielt under prosjektperioden og ingen enkeltpersoner vil kunne gjenkjennes i det publiserte materialet. Lydopptak slettes og øvrig datamateriale anonymiseres senest innen dato .....

Prosjektet skal være ferdig 03.05.2018. Det er frivillig å delta, og du kan når som helst trekke deg fra prosjektet uten å måtte begrunne det.

Ta kontakt ved spørsmål og kommentarer.

Med vennlig hilsen

Marie Aareskjold Juvet

Kontaktinfo:

Telefonnummer: 92867789

Emailadresse: Marie.Juvet@outlook.com

.....

Jeg har mottatt skriftlig informasjon og er villig til å delta i studien

Jeg samtykker i å delta i bachelorprosjektet som informant

.....

Sted/ dato

.....

Underskrift

Jeg ser frem mot et godt samarbeid!

7.1.2 Vedlegg 2: Intervjuguide

Tema:

Barn med utfordrende atferd

Problemstilling:

Hvordan kan pedagogiske ledere sammen med personalet på en småbarnsavdeling arbeide for at barn med utfordrende atferd skal få en bedre barnehagehverdag?

Informasjon til informant:

Til dette intervjuet ønsker jeg å snakke om barn med utfordrende atferd i alderen 1-3 år. Jeg ønsker gjerne å snakke rundt temaet og få i gang refleksjon. Jeg ønsker også å høre om erfaringer og tanker rundt disse.

Del 1: Informasjon om informant og barnehagen

1. Hvor lenge har du arbeidet som pedagogisk leder?
2. Hva slags utdanning har du?
3. Hvilken aldersgruppe arbeider du med og hvor mange barn er det på avdelingen?
4. Hvor mange barn er det totalt i barnehagen du jobber i?

Del 2: Intervjuguide

1. Kan du fortelle litt om hva du tenker når jeg sier barn med utfordrende atferd?
  - Hva kjennetegner et barn med utfordrende atferd for deg?
  - Hva tror du den utfordrende atferden er uttrykk for?
  - Hvordan tror du disse barna opplever sin egen situasjon?
2. Hva tenker du om betydningen av de voksnes rolle i møte med disse barna?
  - Hvordan møter du disse barna? Hva gjør du i dag, hva tenker du om det, og hvordan bør vi gjøre det i fremtiden?

- Hva tenker du er viktig at man som voksen tenker over i et samspill med et barn som utviser utfordrende atferd både ovenfor voksne og barn?
  -
3. Har du noen erfaringer eller kan du fortelle om en situasjon der du har opplevd utfordrende atferd hos et barn på en småbarnsavdeling?
- Hvordan håndterte du situasjonen?
  - Hva var det som fungerte? Eventuelt ikke fungerte?
  - Hva tror du er grunnen til at det fungerte og at noe faktisk ble endret i situasjonen?
  - Kan du si noe om eventuelle metoder og/eller tiltak du bruker for å støtte og hjelpe barn som utviser utfordrende atferd?
  - Hva er forutsetningene for at arbeidet skal kunne fungere?
  - Føler du at du har nok kunnskap om hvordan man håndterer barn med utfordrende atferd?
  - Føler du at du gjennom utdanningen fikk tilstrekkelig kompetanse om temaet?
4. Kan du fortelle litt om hva du som pedagogisk leder mener er det viktigste vi som voksne kan gjøre for å støtte disse barna? (f.eks. tiltak, holdninger (personalets væremåte), metoder)
- Hvordan tenker du at samarbeidet mellom barnas foreldre og kollegaene dine skal være?
  - Hvordan ser et bra samarbeid mellom barnas foreldre ut for deg?
  - Hvordan ser et bra samarbeid mellom deg og dine kollegaer ut for deg?
  - Hvordan mener du sammen med dine kollegaer kan redusere utfordrende atferd som allerede er i barnegruppa? Og hva tenker du sammen med dine kollegaer er viktig i det forebyggende arbeidet?